

Ísland og Norð- urlönd.

I.

Grein norska læknisins Joh. Séharffenbergs: „Eigið gildi og tilveruréttur smáþjóðanna“ (Alþbl. 5. febr.) er mjög eftirtektarverð fyrir þá sem halda fram sérstakri þýðingu Norðurlandþjóðanna fyrir velgengni alls mannkyns. Greinarhöf. vitnar í sænska hagfræðinginn Gustav Sundbärg, sem heldur því fram í riti frá 1907, að Norðurlandþjóðirnar „séu í farardroddi menningarinnar á vorum dögum“. og í tímaritið „The New Statesman and Nation“ (16. des. 1939, s. 884) þar sem segir að „í Svíþjóð og hinum Norðurlandaríkjunum megi telja að sé hæsta stig menningar sem nokkurntíma hefir náð verið“.

II.

Það er nú að vísu hætt við, að þegar menn rita slíkt, hafi þeir tæpast í huga að telja Ísland með hinum Norðurlandþjóð-

unum, hvað þá að þeir líti svo á sem hin örmáa íslenska þjóð hafi nokkra sérstaka þýðingu haft fyrir menningu bræðra-þjóða sinna, og gæti þó í þeim efnum haft ennþá miklu meiri áhrif en orðið er. En samt er það satt, að þótt íslenska þjóðin hljóti um ýms menningarínál að standa hinum svo miklu mannfleiri frændþjóðum sínum að baki, þá er hún í einu en mjög verulegu atriði, fremst. Það kemur mjög greinilega fram í Norðurlandamálum vorra daga, og þó mest í Danmörku þar sem ónorræn og andnorræn áhrif hafa mætt mest á, hvernig norrænn andi hefir beðið bagalega ósigrar fyrir þeim áhrifum. Á þessu sviði gætu Íslendingar orðið að miklu meira liði en hingað til hefir verið, þó að vitanlega hafi fornislenskar bókmentir verið norrænum anda mjög til stuðnings. En ekki einsinni þetta er metið eins og vert væri, og kemur það t. d. á mjög eftirtektarverðan hátt fram í því, að aldrei skuli bókmentaverðlaun Nobels hafa verið veitt Íslendingi. Er þetta ennþá athygilsverðara vegna þess, hve mjög það er í ósamræmi við hinn alþekta sænska höfðingsskap.

III.

Eg minnst þess frá því er mér auðnaðist að dvelja nokkrar vikur í Stockhólmi sumarið 1929, hversu oft mér kom í hug, hvort ekki mundi rétt að telja Svía glæsilegustu menningarþjóð jarðarinnar. Eg mintist tveggja af allra-merkilegustu mönnum 18. aldarinnar, Linnés og Swedenborgs, sem vel mætti nefna þjóðhetjur Svía á andlega sviðinu. Í öllum menningarlöndum hefir verk Linnés, hins mikla náttúrufræðings, að verðleikum metið verið og borið fagran ávöxt. En það er ekki hægt að segja sama um Swedenborg, sem gerði svo stórmerkilega tilraun til að láta líffræðina ná til stjarnanna, tilraun sem varla var nokkur leið til að gera betur á þeirri öld. Og það er býsna fróðleg bend-ing um hið andlega samband Norðurlandþjóðanna, að nauðsynlegt framhald og leiðrétting þeirrar tilraunar, hefir ekki orðið fyr en nú loksins hér úti á Íslandi. En ekki hefir þó sú byrjun verið þegin ennþá sem skyldi, ekki einusinni í Svíþjóð. Og mun þó, þegar það verður gert, ein afleiðingin verða sú, að verk Swedenborgs mun verða miklu meir metið en áður, og til fulls öðlast þá frægð sem það á skilið.

6. febrúar.

Helgi Pjeturus.